

наша СЛОВА

Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!
ФРАНЦІШАК БАГУШЭВІЧ

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 43 (1090) 24 КАСТРЫЧНІКА 2012 г.

РЭСПУБЛІКАНСКАЯ РАДА ТБМ

21 кастрычніка ў Менску на сядзібе ТБМ адбылося паседжанне рэспубліканскай Рады ГА "ТБМ імя Ф. Скарыны". На павестку дня былі вынесены наступныя пытанні:

1. Инфармацыя Старшыні ТБМ аб працы арганізацыі ў 2012 годзе.

2. Абмеркаванне плану працы ТБМ на 2013 год.

3. Аб зменах у рэдкалегіі газеты "Наша слова".

4. Аб зменах у складзе Сакратарыяту.

5. Инфармацыя па рэалізацыі праекту аб Міжна-

дароў (кішэнных, настольных і настененных), выпущчаных уласна ТБМ і "Белпуштат" з ініцыятывы ТБМ, стварэнне і запуск у дзеянне партала ТБМ. Гэта і маса мерапрыемстваў, праведзеных арганізацыямі ТБМ па ўсёй краіне, і друк

рускай пісьмовай мовы новага часу, а таксама на адукцыйная проблема, якая не здымаюцца з парадку дня.

Першы намеснік Старшыні ТБМ Алена Анісім паведаміла, што ў рэалізацыі праекту аб Міжнародным сертыфікаце беларускай мовы ТБМ нечаканую падтрымку атрымала ад Міністэрства замежных спраў Беларусі.

Рада прыняла "Зварот Рады ТБМ да ўладаў Беларусі" і "Зварот Рады ТБМ да дэпутатаў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь". Рада ўнесла змены ў склад Сакратарыяту, абрала ў склад рэдкалегіі газеты "Наша слова" паэтэсу Марью Баравік.

Рада павіншавала з днём народзінаў старшыню Віцебскай абласной рады ТБМ Іосіфа Навумчыка, які прыпадаў на сёння, і вырашила шэраг дробных пытанняў.

Nashi kar.

родным сертыфікаце беларускай мовы.

6. Прыняцце Звароту да дэпутатаў Нацыянальнага сходу аб неабходнасці прынятца Закона "Аб дзяржаўнай падтрымцы беларускай мовы".

7. Прыняцце Звароту да ўладаў Беларусі аб авбяшчэнні 2013 года Годам беларускай мовы.

8. Рознае.

Рада заслушала інфармацыю Старшыні ТБМ Алега Трушава пра працу зробленую Таварыствам за гэты год. Год яшчэ не скончыўся, а на рахунку аўтаданнія краязнаўчая канферэнцыя і краязнаўчы фестываль, "Правілы дарожнага руху" на беларускай мове і дыск з комплексам інфармацыі для падрыхтоўкі кіроўцаў зноў жа па-беларуску, доўгі пералік паштовак, канвертаў, кален-

трох рэспубліканскіх выданняў, і шмат чаго іншага.

Рада зацвердзіла праект Плану працы ТБМ на 2013 год, які пасля дапрацоўкі будзе прыняты ў студзені 2013 года. Сябры Рады асаблівую ўвагу звярнулі на пытанні адзначэння 150-х угодкаў падзстання 1863 года, на ролю "Мужыцкай праўды" ў станаўленні бела-

рускай пісьмовай мовы новага часу, а таксама на адукцыйная проблема, якая не здымаюцца з парадку дня.

Першы намеснік Старшыні ТБМ Алена Анісім паведаміла, што ў рэалізацыі праекту аб Міжнародным сертыфікаце беларускай мовы ТБМ нечаканую падтрымку атрымала ад Міністэрства замежных спраў Беларусі.

Рада прыняла "Зварот Рады ТБМ да ўладаў Беларусі" і "Зварот Рады ТБМ да дэпутатаў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь". Рада ўнесла змены ў склад Сакратарыяту, абрала ў склад рэдкалегіі газеты "Наша слова" паэтэсу Марью Баравік.

Nashi kar.

родным сертыфікаце беларускай мовы.

6. Прыняцце Звароту да дэпутатаў Нацыянальнага сходу аб неабходнасці прынятца Закона "Аб дзяржаўнай падтрымцы беларускай мовы".

7. Прыняцце Звароту да ўладаў Беларусі аб авбяшчэнні 2013 года Годам беларускай мовы.

8. Рознае.

Рада заслушала інфармацыю Старшыні ТБМ Алега Трушава пра працу зробленую Таварыствам за гэты год. Год яшчэ не скончыўся, а на рахунку аўтаданнія краязнаўчая канферэнцыя і краязнаўчы фестываль, "Правілы дарожнага руху" на беларускай мове і дыск з комплексам інфармацыі для падрыхтоўкі кіроўцаў зноў жа па-беларуску, доўгі пералік паштовак, канвертаў, кален-

трох рэспубліканскіх выданняў, і шмат чаго іншага.

Рада зацвердзіла праект Плану працы ТБМ на 2013 год, які пасля дапрацоўкі будзе прыняты ў студзені 2013 года. Сябры Рады асаблівую ўвагу звярнулі на пытанні адзначэння 150-х угодкаў падзстання 1863 года, на ролю "Мужыцкай праўды" ў станаўленні бела-

рускай пісьмовай мовы новага часу, а таксама на адукцыйная проблема, якая не здымаюцца з парадку дня.

Першы намеснік Старшыні ТБМ Алена Анісім паведаміла, што ў рэалізацыі праекту аб Міжнародным сертыфікаце беларускай мовы ТБМ нечаканую падтрымку атрымала ад Міністэрства замежных спраў Беларусі.

Рада прыняла "Зварот Рады ТБМ да ўладаў Беларусі" і "Зварот Рады ТБМ да дэпутатаў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь". Рада ўнесла змены ў склад Сакратарыяту, абрала ў склад рэдкалегіі газеты "Наша слова" паэтэсу Марью Баравік.

Nashi kar.

родным сертыфікаце беларускай мовы.

6. Прыняцце Звароту да дэпутатаў Нацыянальнага сходу аб неабходнасці прынятца Закона "Аб дзяржаўнай падтрымцы беларускай мовы".

7. Прыняцце Звароту да ўладаў Беларусі аб авбяшчэнні 2013 года Годам беларускай мовы.

8. Рознае.

родным сертыфікаце беларускай мовы.

6. Прыняцце Звароту да дэпутатаў Нацыянальнага сходу аб неабходнасці прынятца Закона "Аб дзяржаўнай падтрымцы беларускай мовы".

7. Прыняцце Звароту да ўладаў Беларусі аб авбяшчэнні 2013 года Годам беларускай мовы.

8. Рознае.

родным сертыфікаце беларускай мовы.

6. Прыняцце Звароту да дэпутатаў Нацыянальнага сходу аб неабходнасці прынятца Закона "Аб дзяржаўнай падтрымцы беларускай мовы".

7. Прыняцце Звароту да ўладаў Беларусі аб авбяшчэнні 2013 года Годам беларускай мовы.

8. Рознае.

родным сертыфікаце беларускай мовы.

6. Прыняцце Звароту да дэпутатаў Нацыянальнага сходу аб неабходнасці прынятца Закона "Аб дзяржаўнай падтрымцы беларускай мовы".

7. Прыняцце Звароту да ўладаў Беларусі аб авбяшчэнні 2013 года Годам беларускай мовы.

8. Рознае.

родным сертыфікаце беларускай мовы.

6. Прыняцце Звароту да дэпутатаў Нацыянальнага сходу аб неабходнасці прынятца Закона "Аб дзяржаўнай падтрымцы беларускай мовы".

7. Прыняцце Звароту да ўладаў Беларусі аб авбяшчэнні 2013 года Годам беларускай мовы.

8. Рознае.

родным сертыфікаце беларускай мовы.

6. Прыняцце Звароту да дэпутатаў Нацыянальнага сходу аб неабходнасці прынятца Закона "Аб дзяржаўнай падтрымцы беларускай мовы".

7. Прыняцце Звароту да ўладаў Беларусі аб авбяшчэнні 2013 года Годам беларускай мовы.

8. Рознае.

родным сертыфікаце беларускай мовы.

6. Прыняцце Звароту да дэпутатаў Нацыянальнага сходу аб неабходнасці прынятца Закона "Аб дзяржаўнай падтрымцы беларускай мовы".

7. Прыняцце Звароту да ўладаў Беларусі аб авбяшчэнні 2013 года Годам беларускай мовы.

8. Рознае.

родным сертыфікаце беларускай мовы.

6. Прыняцце Звароту да дэпутатаў Нацыянальнага сходу аб неабходнасці прынятца Закона "Аб дзяржаўнай падтрымцы беларускай мовы".

7. Прыняцце Звароту да ўладаў Беларусі аб авбяшчэнні 2013 года Годам беларускай мовы.

8. Рознае.

родным сертыфікаце беларускай мовы.

6. Прыняцце Звароту да дэпутатаў Нацыянальнага сходу аб неабходнасці прынятца Закона "Аб дзяржаўнай падтрымцы беларускай мовы".

7. Прыняцце Звароту да ўладаў Беларусі аб авбяшчэнні 2013 года Годам беларускай мовы.

8. Рознае.

родным сертыфікаце беларускай мовы.

6. Прыняцце Звароту да дэпутатаў Нацыянальнага сходу аб неабходнасці прынятца Закона "Аб дзяржаўнай падтрымцы беларускай мовы".

7. Прыняцце Звароту да ўладаў Беларусі аб авбяшчэнні 2013 года Годам беларускай мовы.

8. Рознае.

родным сертыфікаце беларускай мовы.

6. Прыняцце Звароту да дэпутатаў Нацыянальнага сходу аб неабходнасці прынятца Закона "Аб дзяржаўнай падтрымцы беларускай мовы".

7. Прыняцце Звароту да ўладаў Беларусі аб авбяшчэнні 2013 года Годам беларускай мовы.

8. Рознае.

родным сертыфікаце беларускай мовы.

6. Прыняцце Звароту да дэпутатаў Нацыянальнага сходу аб неабходнасці прынятца Закона "Аб дзяржаўнай падтрымцы беларускай мовы".

7. Прыняцце Звароту да ўладаў Беларусі аб авбяшчэнні 2013 года Годам беларускай мовы.

8. Рознае.

родным сертыфікаце беларускай мовы.

6. Прыняцце Звароту да дэпутатаў Нацыянальнага сходу аб неабходнасці прынятца Закона "Аб дзяржаўнай падтрымцы беларускай мовы".

7. Прыняцце Звароту да ўладаў Беларусі аб авбяшчэнні 2013 года Годам беларускай мовы.

8. Рознае.

родным сертыфікаце беларускай мовы.

6. Прыняцце Звароту да дэпутатаў Нацыянальнага сходу аб неабходнасці прынятца Закона "Аб дзяржаўнай падтрымцы беларускай мовы".

7. Прыняцце Звароту да ўладаў Беларусі аб авбяшчэнні 2013 года Годам беларускай мовы.

8. Рознае.

родным сертыфікаце беларускай мовы.

6. Прыняцце Звароту да дэпутатаў Нацыянальнага сходу аб неабходнасці прынятца Закона "Аб дзяржаў

План дзейнасці

грамадскага аб'яднання “Таварыства беларускай мовы імя Ф. Скарыны” на 2013 год

Мерапрыемства	Тэрмін выканання	Адказныя за правядзенне	Мерапрыемства	Тэрмін выканання	Адказныя за правядзенне
1. Асветніцка-педагагічная праца - з бацькамі, дзеци якіх пойдуць у дзіцячыя садкі і першыя класы ў 2013-2014 навучальным годзе; - з бацькамі і іх дзецимі, якія навучаюцца ў рускамоўных і беларускамоўных адукатычных установах; - з арганізацыямі і ўстановамі з мэтай пропаганды беларускай мовы і літаратуры; - правядзенне курсаў беларускай мовы і беларусазнаўства. - звярнуцца да дзяржаўных і недзяржаўных тэлеканалаў па дапамогу ў стварэнні беларускамоўных класаў.	На працягу года	Бацькоўскі камітэт, рэгіянальныя структуры ТБМ	120 гадоў з дня нараджэння Максіма Гарэцкага , пісьменніка.	18 лютага	
2. Праца рэгіянальных арганізацый ТБМ па захаванні і адкрыцці беларускамоўных адукатычных установ: збор подпісаў, лісты ў дзяржаўныя ўстановы, пікеты і інш.	На працягу года	Рэгіянальныя структуры ТБМ, Менская гарадская арганізацыя ТБМ, Сакратарыят (кардынацыя)	130 гадоў з дня нараджэння Францішка Аляхновіча , драматурга, пісьменніка, тэатральнага дзеяча.	9 сакавіка	
3. Супрацоўніцтва з дзяржаўнымі структурамі па пытанні выкарыстання дзяржаўной беларускай мовы, Міністэрствам сувязі па пытаннях выпуску беларускамоўнай прадукцыі.	На працягу года	Сакратарыят, рэгіянальныя структуры ТБМ	130 гадоў з дня нараджэння Сцяпана Міхайлавіча Некрашэвіча (1883, Светлагорскі р-н - 1937), мовазнаўца, акадэміка НАН Беларусь.	8 траўня	
4. Супрацоўніцтва з банкаўскімі структурамі па пытаннях афармлення на беларускай мове бланкаў, рэквізітаў і іншай банкаўской прадукцыі.	На працягу года	Сакратарыят, рэгіянальныя структуры ТБМ	130 гадоў з дня нараджэння Янкі Маўра (сапр. Фёдарава Іван Міхайлавіч; 1883 - 1971), пісьменніка, аднаго з пачынальнікаў беларускай дзіцячай літаратуры.	10 траўня	
5. Праца з прадпрыемствамі па ўкараненні беларускамоўнага афармлення выпускай прадукцыі.	На працягу года	Сакратарыят, рэгіянальныя структуры ТБМ	130 гадоў з дня нараджэння Аляксандра Цвікевіча , гісторыка, публіцыста.	22 чэрвеня	
6. Работа па пашырэнні кола падпісчыкаў і чытачоў на "Наша слова", "Новы час", "Верасень" і іншых беларускамоўных газеты і часопісы.	На працягу года	Сакратарыят, рэгіянальныя структуры ТБМ	110 гадоў з дня нараджэння Наталіі Арсенневай , паэтэзы.	20 верасня	
7. Святкаванне Міжнароднага дня роднай мовы. Правядзенне пікетаў, сустэрчы з чытачамі (разам з пісьменнікамі і журналістамі). Першы этап Агульнанацыянальной дыктоўкі - 21 лютага (2-і этап - 15 сакавіка, 3-і этап - 25 сакавіка).	21 лютага 15 сакавіка 25 сакавіка	Сакратарыят, Менская гарадская арганізацыя ТБМ, абласніці і раённыя Сакратарыят ТБМ, рэгіянальныя структуры ТБМ	120 гадоў з дня нараджэння Івана Іванавіча Насовіча (1788, в. Гразівец, Быхаўскага пав., цяпер Чавускі р-н - 1877), лексікографа, фалькларыста, этнографа, які склаў першы гісторычны слоўнік беларускай мовы.	24 верасня	
8. Правядзенне комплексу мерапрыемстваў па адзначэнні разам з дзяржаўнымі і іншымі грамадскімі структурамі 150-х угодкаў паўстання 1863 года.	На працягу года	Сакратарыят ТБМ, рэгіянальныя структуры ТБМ	125 гадоў з дня нараджэння Язэпа Нарцызавіча Драздовіча (1888, засценак Пунькі Дзісенскага павету, цяпер Глыбоцкі р-н - 1954), мастака, скульптара, этнографа, фальклорыста, археолага, пісьменніка аднаго з заснавальнікаў нацыянальнага гісторычнага жывапісу.	7 каст-ніка	
9. Забеспеччэнне дзейнасці інтэрнет-партала ТБМ.	На працягу года	Сакратарыят, першасныя суполкі ТБМ	80 гадоў з дня нараджэння Нінэль Іванаўны Шчаснай (1933, Полацк), мастачкі, заслужанага дзеяча мастацтваў Беларусі.	25 каст-ніка	
10. Праца над праектам стандарту беларускай мовы.	На працягу года	Сакратарыят	75 гадоў з дня нараджэння Янкі Саламевіча (Іван Уладзіміравіч; 1938, Слонімскі р-н), літаратуразнаўца, фальклорыста, краязнаўца, бібліографа, перакладчыка.	29 каст-ніка	
11. Выдаць паштоўкі да юбілеяў М. Гарэцкага, В. Ластоўскаага.	21 лютага 15 сакавіка 25 сакавіка	Сакратарыят, Менская гарадская арганізацыя ТБМ, абласніці і раённыя Сакратарыят ТБМ, рэгіянальныя структуры ТБМ	80 гадоў з дня нараджэння Вячаслава Ўладзіміравіча Адамчыка (1933, Дзятлаўскі р-н - 2001), пісьменніка.	1 лістапада	
12. Адзначыць Еўрапейскі дзень моў.	На працягу года	Сакратарыят ТБМ	130 гадоў з дня нараджэння Вацлава Юстынавіча Ластоўскага (1883, засценак Калеснікаў, цяпер Глыбоцкі р-н - 1938), гісторыка, філолага, этнографа, пісьменніка, публіцыста, літаратуразнаўца, акадэміка НАН Беларусі.	8 лістапада	
13. Выдаць паштоўку з нагоды 90-х угодкаў з дня нараджэння Васіля Быкава.	На працягу года	Сакратарыят ТБМ	130 гадоў з дня нараджэння Язэпа (Іосіфа) Юр'евіча Лёсіка (1883, в. Мікалаеўшчына Менскага пав., цяпер Ствойцоўскі р-н - 1940), мовазнаўца, пісьменніка, педагога, акадэміка НАН Беларусі, грамадска-палітычнага дзеяча.	18 лістапада	
14. Адзначыць наступныя даты: 1150 гадоў з часу стварэння славянскай азбуки, вядомай пад назвай "кірыліца".	На працягу года	Сакратарыят ТБМ	215 гадоў з дня нараджэння Адама Міцкевіча (1798, Наваградчына - 1855), паэта, публіцыста, грамадскага дзеяча.	24 снежня	
20 гадоў з часу ўтворэння аргкамітету Беларускага народнага фронту "Адраджэнне", Эспубліканскага гісторычна-асветнага таварыства памяці ахвяр сталінізму "Мартыралог Беларусі".	На працягу года	Сакратарыят ТБМ	30 гадоў з часу заснавання часопіса "Мастацтва".		
175 гадоў з дня нараджэння Кастуся Каліноўскага (Канстанцін Вікенці Сямёнатчы, 1938, в. Мастаўляны Гарадзенскага пав. - 1864), рэвалюцыянер-дэмакрата, кіраўнік паўстання 1863-1864 гг. у Літве і Беларусі, публіцыста.	2 лютага	Сакратарыят ТБМ	25 гадоў таму началі выдавацца часопісы "Крыніца", "Беларуская мова і літаратура ў школе".		
			25 гадоў таму завершана: выданне Збору помнікаў гісторыі і культуры Беларусі ў 8 тахах.		
			20 гадоў з часу заснавання "Беларускага гісторычнага часопіса".		
			14. Адзначыць юбілейныя даты сяброў ТБМ: 75 гадоў з дня нараджэння Міхася Чарняўскага (1938, Мядзельскі р-н), археолага, мастацтвазнаўца, пісьменніка.	7 сакавіка	Сакратарыят, рэгіянальныя структуры ТБМ
			60 гадоў Уладзіміру Арлову беларускаму пісьменніку.	25 жніўня	
			75 гадоў з дня дараджэння Вячаслава Міхайлавіча Целеша (1938, г. Краснасельскі Ваўкавыскага р-на), мастака, краязнаўца, фальклорыста.	25 верасня	

Сакратарыят просіць сяброў ТБМ прысылаць свае пранановы і дапаўненні плану працы, для таго каб у студзені прыняць яго канчаткову.

Міхась Булавацкі

Выступ на рэспубліканскай Радзе ТБМ 21.10.2012 г.

Мне хочацца звярнуць увагу на адну праблему, якую варта абдумаць.

Летам я сустракаўся з Алесем Белакозам. І той выказаў міркаванне, якое мне спачатку здзівіла і зблізіла. Ён сказаў, што небыспека для нашай мовы з боку польскай мовы большая, чым з боку расейскай. У спробах зразумець трывогу гэтага змагара за Беларусь і яе мову я пачаў прыглядвацца і прыслухоўвацца. І пачаў з'яўляцца гэтае ціхае нашэсце, пранікненне польскіх акцэнтаў. Але варта асноўваць з'яўлюйцца.

"лядоўня"... Наша "марозіва" часта замяняюць на "лёды". З'яўлялася "бабця" замест нашай цёплага "бабуля". Радыё Свобода ўжо перайначыла Насту Палажанку ў Насту Палажанку. А аднойчы ў беларускамоўнага выступаўцы пачаў "кёнкка".

Але нават не гэта галоўнае. Бо варта падумаць, адкуль такое ідзе. Найперш ад ксяндзоў. Мы радуемся, што ў беларускіх касцёлах гучыць родная мова, хай сабе і з польскім акцэнтам. Але варта асноўваць з'яўлюйцца.

лі выразны прыклад. Летам магілёўскі тэбэзмаўцы ладзілі чарговую вандроўку па Беларусі. Заехалі ў Відзы, агледзелі самы высокі ў Беларусі касцёл. І я пагутарыў з дзвіном жанчынамі ля касцёла. Адна пенсійнага веку, другой - гадоў калі сарака. Яны сказаў, што нядалёна ім прыслалі новага ксяндза, які ім вельмі падабаецца. - А на якой мове ён вядзе набажэнствы?

- Спачатку вёў на беларускай. Потым спытаў: можа, тут ёсць палякі і яны хочуць набажэнствы па-польску? Та-

дня няхай напішучь заяву. Ну і мы падпісалі.

Маладзейшая размаўляла са мной па-расейску, а старэйшая - на амаль чистай беларускай мове.

- А польскую мову вы ведаеце?

- Ну, - замяліся яны, - трошкі ведаєм.

- А навошта вам польская мова, калі вы добра карыстаецца беларускай?

- Ну мы ж каталікі, мы ж палякі.

- Пачакайце, - абурыўся я, - каталікі ёсць і ў Іспанії,

але ж яны не палякі.

- Ну, а мы палякі.

І вось гэтыя дзве беларускі зараз наведваюць польскомунае набажэнства, бо гэтым самым яны як бы далучаюцца да вышэйшай касты - да палякаў.

Відзы - гэта Віцебшчына. Бліжэй да польскай мяжы, дзе жыве Белакоз, такое сустрэнш часцей і выразней. І міжвоі думка свярбіць: чаму ў беларускія касцёлы прысылаюць менавіта польскіх ксяндзоў? На пачатку 90-х гэта было зразумела, бо сваіх не было.

А зараз ужо сваіх панавучвалі. Ідзе яны? На Украіне? Ці ў Польшчы?

Гэту трывогу я і выказаў, вярнуўшыся з вандроўкі, лістом у "Наша слова". На вялікае маё здзіўленне, рэдактар "Нашага слова" не прапусціў гэтыя часткі ў друк. Нешта для мяне тут няўся: ужо на старонках нашай газеты я не магу выказацца ў абарону роднай мовы (!?).

І зарац я вымушаны скарыстаць вось гэтыю трывогу, каб абазначыць праблему, над якой варта думачыць. Дзякую за ўвагу.

Ізноў наступ на літаратурны музей?

Старшыні Віцебскага абласнога выканаўчага камітэта Косінцу Аляксандру Мікалаевічу

Шаноўны Аляксандр Мікалаевіч!

Віцебская абласная рада грамадскага аб'яднання "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны" лічыць неабхідным звязнуцца да Вас у сувязі з наступным.

Нам стала вядома аб ідзеі перапрафілівания абласнога Літаратурнага музея ў комплекс пад назвай "Музей гастронамічнай культуры". Гэтыя планы выклікалі абуэрнне грамадскасці Віцебска і вобласці, музейных работнікаў, у тым ліку і сяброву нашай арганізацыі.

Як вядома, абласны Літаратурны музей быў заснованы яшчэ ў 1988 годзе. За час працы ён стаў сапраўдным цэнтрам сучаснага літаратурнага жыцця Віцебшчыны. Многія творы нашых землякоў-літаратаў, чия дзейнасць была звязана з Віцебшчынай, экспануюцца з аўтографамі аўтараў. У музеі ладзіліся заняты, гульні, конкурсы, іншыя імпрэзы з моладдзю - ад выхаванцаў дзіцячых садкоў да студэнтаў навучальных установ. Так рабілася нягучная справа па выхаванні любові да друкаванага слова на нашых абедзвюх дзяржаўных мовах. Частымі ўдзельнікамі сустэреч былі прастаўнікі дзеючых саюзаў пісьменнікаў Беларусі.

На частцы плошчы гісторычнага будынка планавалася экспазіція тэатральнага музея - ад батлейкі да наших дзён. Рабочай групай была распрацавана канцепцыя экспазіцыі музея, ухваленая экспертымі дзяржаўных навуковых установ, у тым ліку Акадэміі мастацтваў і Нацыянальнага музея гісторыі і культуры Беларусі.

Ідэя стварэння так званага "Музея гастронамічнай культуры" не вытрымлівае ніякай крытыкі і ўспрымаецца культурнай грамадскасцю як знявага гісторыі багатага літаратурнага жыцця Віцебшчыны, як страта яшчэ адной магчымасці выхавання моладзі ў духу павагі да нацыянальных традыцый. Дасведчаныя людзі бачаць у гэтым жаданне выкарысткы прывабны гісторычны будынак для патрэб фестывалю "Славянскі базар у Віцебску", для стварэння чарговага аўтакта з рэстаранна-забаўляльным зместам.

Мы прапануем адмовіца ад гэтай ідзеі, паскорыць працы па рамонце абласнога Літаратурнага музея і даручыць абласному Краязнаўчаму музею стварэнне адноўленай экспазіцыі з тэатральным раздзелам.

Просім Вас, глыбокаважаны Аляксандр Мікалаевіч, падысці да гэтага пытання не фармальна, з улікам важнасці ўзнятых проблем для культурнага жыцця вобласці і аўтарытэту абласнога кіраўніцтва.

Па даручэнні Віцебскай абласнай рады
ГА "ТБМ імя Ф. Скарыны" старшыня
06.06.2012.

I. A. Навумчык.

Віцебскі абласны выканаўчы камітэт

УПРАЎЛЕННЕ КУЛЬТУРЫ

Вул. Гоголя, 6
210010, г. Віцебск
Тэлефон/факс (0212)42-52-15
E-mail: obluprkult@vitebsk.by
uk-witebskobr@kultura.by

Ад 15.06.2012 № 15
На 8/530 ад 11.06.12

Аб разглядзе звароту

Шаноўны Іосіф Адамавіч!

Па даручэнні Віцебскага аблвыканкама ўпраўленне культуры разам з зацікаўленымі службамі разгледзела Ваш зварот аб перапрафіляванні літаратурнага музея - філіяла ўстановы культуры "Віцебскі абласны краязнаўчы музей" і паведамляе.

З 2009 года літаратурны музей зачынены на капітальны рамонт. Згодна праектна-сметнай документацыі праведзена замена аціпляльнай сістэмы, крокваў і дахавага пакрыцця. Працягваючы работы па ўцягленні паддашкі і мантажу водаадліўной сістэмы.

Рашэнне аб перапрафіляванні літаратурнага музея не прымалася.

У адпаведнасці з патрабаваннямі артыкула 7, 20 Закона Рэспублікі Беларусь ад 18 ліпеня 2011 г. № 300-3 "Аб зваротах грамадзян і юрыдычных асоб" растлумачваем, што Вы маеце права аўтарытэтнага адказа на Ваш зварот у Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, або ў парадку, устаноўленым заканадаўствам.

Начальнік управління

Л.К. Аленская.

"Зброевая палата" Андрэя Пяткевіча

У галероі "Мастацтва" 12 кастрычніка адчынілася выстава жывапісу "Зброевая палата" Андрэя Пяткевіча.

Цёплыя слова пра яго сказала мастацтвазнаўца Юрэвіч - Малашчук В. Я.

Андрэй Пяткевіч нарадзіўся ў 1976 годзе.

У 1987 - 1994 - вучыўся ў Беларускім ліцэі мастацтваў. А ў 1994 - 2000 - вучоба ў Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, аддзяленне манументальная-дэкаратыўная жывапісу. Удзельнічаў у выставах у Літве, Францыі, Беларусі і Польшчы.

Андрэй Пяткевіч - яркі прастаўнік сучаснага беларускага мастацтва. Яго творчасць адкрывае ўнікальную рэалістычную манера, якая лаканічна сумяшчае ў сабе элементы сімвалізму і пап-арту..

Работы майстра маюць "моцную" сэнсавую нагрузкую, падахвочваюць да рознага роду філософскіх развагаў...

Аднак, нягледзячы на значнасць і актуальнасць паднятага аўтарам пытання, ён раскрывае яго з пэўнай долей гумару і тым самым здымает эмацыйнае напружанне, якое звязана з гэтай тэмай.

Праект "Зброевая палата" гэтamu прыклад. Зброя стэрэатыпна асацыяеца з гвалтам і жорсткасцю і нешматлікі ўспрымаюць як твор мастацтва! Але менавіта гэты бок вайсковай амуніцыі мастак падкреслівае ў сваіх палотнах!

Фантазія Андрэя Пяткевіча настолькі бязмежная што метафорычна - асацыятыўныя бобразы аўтаматаў, пісталетаў, рэвалвераў набываюць у работах мастаця іронічна-рамантычнае гучанне...

Аляксей Шалахоўскі,
гісторык.

З'явілася першая ў свеце беларускамоўная гульня для ANDROID

15 кастрычніка 2012 года Android Market убачыў першу ў свеце гульню на беларускай мове - PaperHell. Гэта беспрэцэдэнтная гульня - уласны прадукт беларускай арт-студыі PRAS.

Галоўны герой гульні - папяровы Фрыдрых, для якога неўзабаве пачынаецца абыянаны ўсімі чарговы Канец Свету - 2012. Фрыдрых спрабуе зрабіць тое, што не паспей раней, узяць ад жыцця як мага больш, што цалкам зразумела. Таму наш герой нават спрабуе праравацца ў сапраўдны Свет і там шукаць ратавання ад Апакаліпсісу.

Не гледзячы на тое, што асноўнай аўдыторыяй гульні стануць падліткі 14-16 год, забаўка прыйдзеца па гусце ўсім, хто хоча пазмагацца ў рэакцыі і хуткасці уласных пальцаў. Просты і ненадакнілівы дизайн разам з дынамічным вясёлым трэкам ро-

бяць гульню прыемнай і дасціпнай забаўкай для баўлення часу.

Гульня дазваляе цалкам кіравацца працэсам уласнымі пальцамі: слайд па экране дае магчымасць "слізгавання", дотык - і Фрыдрых робіць скок. Калі ж варушыца рукамі ну зусім ляяnota, кіраванне ажыццялецца праз нахіленне экрана. У PaperHell прадугледжаны і шэраг бонусаў: падвягненне ачкоў, магчымасць аба-

раняцца ад метэарытаў тарчай і інш.

Арт-студыя PRAS імкненца працаўца з беларускімі праектамі, выходзячы, аднак, за беларускамоўны асяродак. І гэта гульня не выключэнне. Шукацце PaperHell наAndroid Market, а хутка і на AppStore.

Скрыншоты праграмы ў дадатку. Больш пра гульню можна прачытаць на сайце.

Мікалай Тамашэвіч,
дырэктар арт-студыі PRAS.

Twitter пярайдзе на беларускую

Адміністрацыя сацыяльнай сеткі распачала пераклад Twitter яшчэ на 16 моваў. Сярод іх ёсць і беларуская, паведамляе Generation.by.

Цяпер да перакладу сусветнай сацыяльнай сеткі можа далучыцца кожны ахвотны. Сайт дазволіў карыстальнікам самім працаваць і выбіраць найлепшыя варыянты перакладу для тэрмінаў і словазлучэнняў, што выкарыстоўваюцца на ім. Пераклад адбываецца ў адмысловым цэнтры, дзе кожны карыстальнік можа працаваць уласны варыянт перакладу з ангельскай таго ці іншага словам з большым 12-тысячнага спісу. Можна таксама праага-

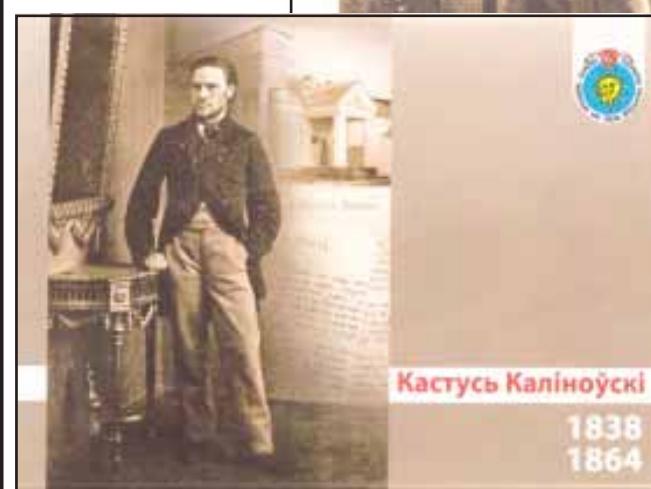
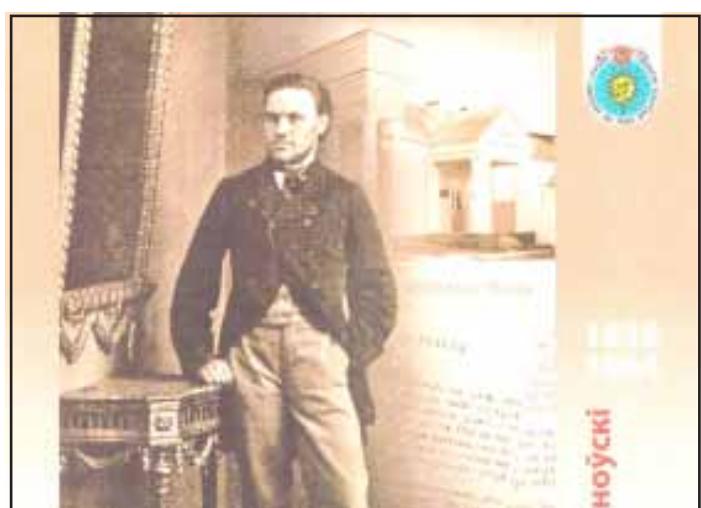

ласаваць за найболыш удалы варыянт перакладу.

Паводле Радыё Свабода.

Календары да 150-годдзя паўстання 1863 года

ГА "ТБМ імя Ф. Скарыны" выпусціла настолны календары да 150-годдзя паўстання 1863 г.

Вішиуем сяброў ТБМ, якія нарадзіліся ў лістападзе

Абрагімовіч Марына Яўген.
Амінава Святлана
Андрэйкавец Надзея Дмітр.
Асецкі Аркадзь
Бабак Вольга
Бекіш Віктар Андрэевіч
Кірэева Алена Уладзіміраўна
Марговіч Антон Антонавіч
Бабкова Ганна Ігараўна
Баранаў Аляксандар Георг.
Бародка Зміцер Міхайлавіч
Баўтовіч Міхась
Бахвалоў Дзмітры
Белакоз Вера
Беляўская Таццяна
Борын Алег Мікалаевіч
Булаш Алена
Бышкевіч Сяргей Аляксандар.
Ваданосава Файна Аляксандар.
Васько Віктар Вячаслававіч
Ветчынаў Сяргей
Вікторчык Ніна Сяргеевна
Віценя Алег Аляксандравіч
Вішнеўскі Павел Уладзімір.
Волкаў Алег
Вярцінскі Анатоль Ілліч
Ганчарова Таццяна
Гарлуковіч Яўген Дзмітр.
Гівіна Вольга Міхайлаўна
Гнедчык Алег
Груша Дар'я Уладзіміраўна
Грыбы Ян Янавіч
Губарэвіч Віктар Дзмітры.
Гур'ян Алена Барысаўна
Дабравольскі Аляксандар Ал.
Давыдзька Святлана
Данішэвіч Вольга
Даценка Аляксандар Кірыл.
Дзэрбянёва Анжаліка
Дзіцэвіч Людміла Мікалаеўна
Дзядзюля Вера
Длатоўская Аліна Аляксан.
Домаш Валянціна Іосіфаўна
Досіна Алена
Драгун Данута
Дрыга Святлана Мікалаеўна
Дубко Ганна Міхайлаўна
Дубовік Іна Пятроўна
Дуброў Алег Анатольевіч
Есьман Рыгор Міхайлавіч
Еўсіевіч Наталля Анатол.
Зайкоўскі Эдвард Міхайлавіч
Зарэцкая Вера Якаўлеўна
Здановіч Уладзімір Васільев.
Зуева Галіна Паўлаўна
Іокша Марыя Мікалаеўна
Кавалёў Аляксей Аляксандар.
Кадыш Любоў
Кажамякін Генадзь Вячаслав.
Казакоў Алеўс
Казачонак Сяргей
Казлоўскі Руслан Канстанц.
Калатоўкіна Ларыса Анатол.
Капойка Уладзімір
Карповіч Ірына Іванаўна
Касцюк Таццяна Уладзімір.
Кацяшоў Дзмітры Сяргеевіч
Клікун Таццяна
Козел Валеры
Круглік Уладзімір Анатол.
Крук Валянціна Іосіфаўна
Крыжаноўская Вольга Аляк.
Кудлацкая Валянціна
Кужанава Вольга
Кузьма Аляксандар
Кузьміч Мікалай Пятровіч
Кучынская Галіна
Лапіцкая Святлана
Левіт Зміцер
Лепяцкіхіна Ганна
Літоўчык Святлана Міхайл.
Лойка Алег Паўлавіч
Лубянава Таццяна Віктар.
Лысова Таіса

Макарэвіч Наталля Міхайл.
Маліноўскі Віктар Леанідавіч
Мароз Жана Мікалаеўна
Марозава Святлана Валянц.
Мацкоўская Наталля Васіл.
Мацюкевіч Паўлюк Іванавіч
Мельнік Міхась Іванавіч
Мельнікаў Аляксандар
Мельнікаў Андрэй Міхайл.
Міжурына Раіса Канстанцін.
Мілаш Леакадзія
Міхалевіч Мілана Міхайлаўна
Моніч Зміцер
Мухіна Леанарда Станіслав.
Нагін Pavel
Несцераў Аляксей
Нікіціна Лілія
Нікіціна Людміла Канстанцін.
Пагрэбіцкі Алег
Падасетнікаў Васіль
Панюціч Аляксандар
Паражынскі Аляксандар
Паросава Марына
Пашкевіч Валеры Васільевіч
Пракаповіч Мікалай Мікал.
Пракопчык Марына Міхайл.
Пугаўка Алена
Пугачоўскі Аляксандар Вікт.
Пыльчанка Яўген Аляксандар.
Радкоў Генадзь Андрэевіч
Радзіон Ірына
Ралько Леанід Міхайловіч
Раманюк Наталля
Розумай Анатоль Якаўлевіч
Русецкі Марцін Ігравіч
Руткоўская Яўгенія Карпаўна
Сабалеўскі Антон Аляксанд.
Савіцкая Яніна Іосіфаўна
Саві Аляксандар Аляксандр.
Севасцян Павел
Сергіевіч Дзмітры
Сімакова Рэгіна Іосіфаўна
Скуратовіч Аркадзь
Сойка Мікалай Уладзіміравіч
Сталярова Вера
Станкевіч Ларыса Фёдараўна
Стасюкевіч Дзіна
Сурко Анатоль
Сцяпулёнак Эма Антонаўна
Сцямпкоўская Хрысціна
ТАрасава Святлана Міхайл.
Таўгень Антон
Тозік Эдуард
Трафімец Ульяна Святасл.
Трафімчык Алена Веніямін.
Турцэвіч Паліна Віктараўна
Тыгрыцкая Вольга Аляксан.
Тычына Дзмітры Валянцінав.
Тышко Іван Іванавіч
Уласава Дар'я
Уласевіч Дар'я
Федаровіч Кацярына
Федоровіч Надзея
Фралоў Аляксей Валер'евіч
Фядзюшын Ягор Ягоравіч
Хамінскі Міхась Аляксандэр
Хвощ Галіна
Хлябі Глеб Ігравіч
Царкоў Мікалай Прохаравіч
Цвяткова Алена Мікалаеўна
Цехановіч Святлана
Цімаховіч Аляксандра Іван.
Цярэшчанка Ігар Барысавіч
Чарнаморцаў Валер
Чаховіч Г. Г.
Чашун Уладзімір
Шнітоўскі Міхась
Шчурко Галіна Аляксандр.
Шчурко Лідзія Іванаўна
Шыманчык Святлана Мікал.
Шымкус Рычард Эдуардавіч
Ялугін Эрнест Васільевіч
Яніцкі Міхаіл Іванавіч
Яскевіч Аляксей Юр'евіч

Літаратурная сустрэча з Ганнай Серэхан

19 кастрычніка 2012
года ў Ганчарскім сельскім
клубе Лідскага раёна прышла
творчая сустрэча школьнікаў
Ганчарскай сярэдняй школы і
мясцовых жыхароў са сваёй
зямлячкай, выпускніцай гэтай
школы, паэтэсай Ганнай Серэхан,
аўтарам кніг пээзіі "Запаветная
жменька" і "Пане, будзь
заўжды са мной".

Ганна Серэхан нарадзіліся 1 кастрычніка 1984 года ў
гарадскім пасёлку Астрына
Шчучынскага раёна, але ўсё яе
дзяяцінства прышло ў Ганчарах.
Адсюль яна паступіла ў
БДУ як пераможца Рэспубліканскай
алімпіяды па беларускай мове.
Менавіта, у Ганчарскай школе, на ганчарскай
землі пачынаўся паэтычны лёс
Ганны Серэхан. Упершыню
Ганна сур'ёзна заявіла пра сябе
стаўшы пераможцам абласнога
конкурсу на лепшы уласны твор,
прысвечаны 110-годдзю
з дня нараджэння М. Багдановіча.

У 2007 годзе Ганна
Серэхан стала пераможцам
конкурсу маладых літарата-
рай, прысвечанага 100 - год-
дзю газеты "Наша ніва".

Пасля юніверсітэта Ганна
трапіла на працу ў выда-
вецтва "Про Хрысто". У 2007
- 2008 гадах Ганна вучыцца ў
магістратуры БДУ. Тэма магі-
стэрскай працы - "Творчасць
Антона Гарэцкага ў канцэске
беларускай пээзіі эпохі Рамантызму". У 2008 - 2012 гады
- аспрантура Беларускага
дзяржаўнага ўніверсітэта.

У 2012 годзе Ганна
выйшла замуж і змяніла сваё
прозвішча Серэхан на проз-
вішча мужа. Цяпер яна Ганна
Шаўчэнка.

Чынавенская непавага, зынявага нацыянальной гіднасці...
Апіши мясцовую праблему ў тэксьце, фотарэпартажы, відэа!
Натхні людзей да дзеяньня!
Пераможцам – ноўтбук, відэакамэр, стажыроўка-экскурсія!

Цены, карупцыя, беспрацоўе, адукцыя ці мэдыцына...
Найлепшы тэкст, фотарэпартаж, відэа, аўдыё, блёт
пра мясцовую праблемы

Чынавенская непавага, зынявага нацыянальной гіднасці...
Апіши мясцовую праблему ў тэксьце, фотарэпартажы, відэа!
Натхні людзей да дзеяньня!
Пераможцам – ноўтбук, відэакамэр, стажыроўка-экскурсія!

Дашлі свой тэкст, фота, відэа, спасылку на narodny.zurnalist@gmail.com
ці поштай на а/с 24, 220002, г. Мінск
Тэлефон для даведак: +375 25 998-15-92

Умовы: WWW.NARODNY.BY

Стань НАРОДНЫМ ЖУРНАЛИСТАМ!

Засяжны эканамічны і фінансавы крызіс, хаяці і адмойна ўплывае на стан культуры, аднак жыццё ў гэтай важнай сферы не спыняеца. Сведчанне чаму і праведзенне 17-18 кастрычніка 2011 года другога з'езду Саюза пісьменнікаў Беларусі (СПБ). На ім прысутнічала 445 дэлегатаў. Не мог абмінуць гэтай падзеі і кіраунік краіны. Яго прывітанне з'езду зачытаў не хотебудзь з кіраунікі СПБ, а віцэ-прем'ер Рэспублікі Беларусь Анатоль Тозік, што лішні раз падкрэслівае заангажаванасць гэтай пісьменніцкай арганізацыі ў афіцыйнае жыццё краіны, залежнасць ад усталіванага ў ёй палітычнага рэжыму. Не мог не прыслыць прывітання з'езду Мітрапаліт Мінскі і Слуцкі, Патрыярхы экзарх усіх Беларусі Філарэт. І гэта лагічна, улічваючы, як многа для ўмацавання рускага духу на беларускай зямлі робіць рускамоўны пласт пісьменнікаў СПБ. Кірауніцтва Рускай праваслаўнай царквы не можа не радаваць, што зараз у сваёй працы на карысць рускага інтарэсу яна, акрамя чыноўніцкага апарату, можа яшчэ абавірацца і на такое створанае пры яго непасрэдным удзеле ўплывовое аўяднанне творчай інтэлігэнцыі, як Саюз пісьменнікаў Беларусі.

Не толькі сёння, але ўжо і значна раней СПБ вызначыўся ў якасці магутнага асяродка рускай літаратуры ў Беларусі. Не ў малой ступені спрыяляла гэтаму абранне на ключавы кіраунічны пасады ў СПБ рускамоўных аўтараў. Гэта вельмі падштурхнула саць яго сібрам тых, хто ўжо паспейшты зрабіць для рускай літаратуры Беларусі ці яшчэ толькі збіраўся паспрабаваць свае сілы на неадпаведнай яе нацыянальнаму інтарэсу ніве прыгожага пісьменства. Неадпаведнай таму, што Беларусь, дзякуючы дзяржаўнай нацыянальнай палітыцы, ужо даўно пераўтварылася ў сапраўднае Царства русіфікацыі, таму нават самы нязначны ўклад у яе (а ў СПБ ён, наадварт, надзвычай важкі!) павінен расцэньвацца як смяротны ўдар.

Яўная перавага ў літаратурнай дзеянасці гэтага творчага аўяднання рускага фактарту над беларуским абавязвала ў максімальнай ступені лічыцца з такой сітуацыяй падчас працы II з'езду СПБ, г. зн. не даймаць яго презідіум, саміх дэлегатаў, асабліва прадстаўнікоў уладных структур, пытаннямі пра гаротны стан беларускага слова. Праўда, усё ж знаходзіліся ў зале шчыра адданыя яму прыхільнікі, што нават прасілі міністра адукацыі Рэспублікі Беларусь дашыць адказ на пытанне, ці нармальна гэта яе гісторыю выкладаць на рускай мове? Ужо сама пытанне не можа не здзіўляць: ой як нам, беларусам, мала трэба! Усяго толькі адну гісторыю Беларусі выкладаць на нацыянальной мове, а ўсе астатнія прадметы па-руску, і народ будзе нармальна развівацца, квітнечец, надзеяна забяспечваць сваю этнакультурную

самабытнасць ад русіфікацыі. Такую аўтарытэтную трываліну, як з'езд пісьменнікаў, трэба было максімальная выкарысці і задаць міністру адукацыі наступнае пытанне: "Калі адбудзеца парыгтэтнае ўжыванне беларускай і рускай мовай у наўчальна-выхаваўчым працэсе сярэдняй спецыяльнай і вышэйшай школы?" Заканемнасць такої фармулёўкі пытання вынікае з мэтавай устаноўкі праведзенага ў маі 1995 года рэферэндуму і аўвешчанага ў краіне афіцыйнага двухмоўя. У перспектыве ж і такі прыярытэт не можа задаволіць нацыянальную інтарэсы. Педагагічны працэс ВНУ і ССНУ павінен забяспечваць адна (беларуская) мова, дзякуючы чаму ў гэтай этнаўтарыальнай сферы мы выйдзем на ўзровень Расіі, Польшчы, Францыі, Германіі, Італіі... Годзе быць кананіяльна залежнай у культурна-моўным плане ад Расіі краінай. Даўно ўжо трэба беларусам змяніць свае паўзункі на порткі і саць да прослым людзьмі.

У строгай адпаведнасці з няўчешнай для беларускай мовы сітуацыяй у грамадскім жыцці, а сёння ўжо і на літаратурнай ніве, пабудаваў сваё выступленне на з'ездзе старшыні СПБ Мікалай Чаргінец (карыстаючыся яго дакладом, надрукаваным у перакладзе з рускай мовы на беларускую ў газете "Літаратура і мастацтва" ад 28 кастрычніка 2011 г.). Ужо ўпершым абзахы з вялікай пампезнасцю ім заўчленена: "...сёння, праз пяць гадоў (ад моманту заснавання СПБ. - Л.Л.) упэўнена заяўляем: Саюз пісьменнікаў Беларусі зацвердзіўся ў культурным жыцці краіны! Ен зрабіўся магутным літаратурным цэнтрам (не будзем забывацца, што 2/3 агульной колькасці сіброву СПБ піша па-руску і паводле накладаў выдаваных імі рускамоўных кніг яны ў некалькі разоў перавышаюць наклад беларускамоўнай літаратуры. - Л.Л.), які здолыны служыць народу!" (не стае перад "народу" аднаго слова: зрусіфіканому. - Л.Л.) Мы, сцвярджалася дакладчыкам у тым жа першым абзахы, "гатовы зрабіць усё, каб наша літаратура як частка нацыянальнай культуры (а такай жа можа быць толькі беларускамоўная літаратура. - Л.Л.) і надалей развівалася на пасляхова!" Гэты абзах рэдакцыя газеты "ЛіМ" палічыла за самы знакавы, таму ён паўторна пададзены ў цэнтры старонкі, будучы набраны курсівам. Як вілікае дасягненне ў дакладзе адзначана, што "у Брэсце ладзяцца фестывалі рускай паэзіі (нібыта без фестываля ётут мала! - Л.Л.) з удзелам літаратараў Расіі, Беларусі, іншых краін". Пасля гэтых слоў лагічна было б пачуць, а што ж з фестывалімі беларускай павізі хачаць у Смаленску, Бран-

ску, Пскове? Яны ж пад бокам, па суседстве з дзяржаўнай мяжу Беларусі з Расіяй, не то што Брэст, які ў адрозненні ад усіх цэнтраў нашых абласцей знаходзіцца на самай вялікай адлегласці ад Маскоўскага Крамля.

Ніяк не могу зразумець, з якой мэтай М. Чаргінец зварнуў увагу прысутных на з'ездзе на ўсё ста працэнтаў надуманую, неверагодную чутку, "што мы "душым", "прыгнятае" рускамоўных аўтараў і рускую мову". У гэта ж не паверыца аніводзін чалавек цвярозага розуму. А калі такія плёткі распаўсюджваюць сябры СПБ, тут ужо трэба прыкласці ўсё намаганні, у тым ліку і на дзяржаўным узроўні, каб дапамагчы ім палячицца ў найлепшых айчынных медыцынскіх установах пеўкіячынага профілю, а пры самым сур'ёзным захворванні накіраваць у замежную лякарні. Пасля прыклятага майскага рэферэндуму 1995 года для рускай мовы ў Беларусі стварыліся куды лепшыя ўмовы, чым нават за башкам-царом. Прычым стварыліся па ініцыятыве, пры самым актыўным узделе дзяржаўнага чыноўніцкага апарату, праўда, не без дапамогі падманим, збітых з панталыку людзей, не выключаючы і самых адукаваных колаў. Я, да прыкладу, не знаходжу ў сваёй краіне аніводнай сферы грамадскай дзейнасці чалавека, дзе не панавала руская мова, дзе не ablівалася горкімі слязамі беларуская мова. Як нейкае сатанінскае пракляцце такая пачварная сітуацыя, можна сцвярджаць, ужо склалася і ў літаратурным працэсе, які ў ліку апошніх з дзялянкай духоўнага жыцця доўгата супраціўляўся, але нарэшце не вытрымаў няспынных дзяявіць валаў дзяржаўнай палітыкі русіфікацыі і паднім угору лапкі. Я лічу гэта апошнімі стадыяй катасціфікі беларускай народнай. Ніхто не нясе такой вялікай адказнасці за сучасную нацыянальную катасціфікі.

Усё гэта прынцыпова важнае для лёсу беларускай мовы і, значыцца, усіх нас, беларусаў, амбінту ў дакладзе. У апошнім толькі штырьшком сказана пра іх матычнае слова ў сферы адукацыі: "Нас не можа не хваляваць стан выучэння роднай мовы і літаратуры ў школах і гімназіях". Ну што ж, як кажуць: "Добра Янку і плотка". Як ніяк, усё ж рыбка. Але чаму б у прыкленасці на з'ездзе шматлікіх майстроў мастацкага слова, набліжаных да высокіх эшалонаў улады асобаў не ўзняць увогуле пытнання пра стан беларускай мовы ў педагогічным працэсе ўсіх тыпаў наўчальных установ? Яна ж там прости на задворку, прычым ужо не першы год. Не ведаю, як хто, а я лічу існую ў нас сістэму адукацыі галоўным віноўнікам этнічнага вымірання беларускага народа. Ніхто не нясе такой вялікай адказнасці за сучасную нацыянальную катасціфікі. Як моцна, праста арганічна заняганаваць ў палітычны рэжым Рэспублікі Беларусь, адукацыя. Нікому, як ёй, так не абавязаны наш народ сваім беларускамоўным аняменнем. Калі за дзесяць гадоў не адбудзеца аніякіх каардынальных перамен у гэтай сферы, сярод будучых пакаленняў сярэдніх спецыяльных і вышэйших наўчальных установ беларускай мовай будуць валодаць толькі тыя, хто скончыў адпаведны ўзроўнені філалагічных факультэтаў. Поўнасцю спыніцца прыток свежых беларускамоўных сіл у пісьменніцкія шэрагі, і кірауніцтва СПБ на вялікую радасць палітыкі, ідэолагаў вымушана будзе пераўтварыць яго ў Саюз рускіх пісьменнікаў Беларусі (СПБ). А нічога сабе гучыць абрэвітура. Дык мо не пашкадуем сіл дзеля яе прыходу ў

Леанід ЛЫЧ,**доктар гістарычных навук, прафесар****Гадавіна "Знакавай" падзеі**

бы сказаць: "Сёе-тое". - Л.Л.) для ўмацавання пазіцыі беларускай мовы (нават спынілі ў гэтыя дні выданне адзінай беларускамоўнай дзіцячай газеты "Раніца" як самастойнага перыядычнага органа. - Л.Л.). Кіраунік дзяржаўава падтымаў шэраг наших прапаноў у тым ліку пра назну вуліц населеных пунктаў на беларускай мове". Прапанава слушна, бо пісаць назвы і населеных пунктаў, і іх вуліц пад руску - г. зн. дабрахвотна ісці ў рускую моўную кабалу. Але куды лепш было бы, каб ад палітычнага лідэра нумар адзін атрымаць згоду на раўнажнае з рускай выкарыстанне беларускай мовы ў абслуговыванні палітычнага і эканамічнага жыцця краіны, такіх этнаўтарыальных сфер, як адукацыя, культура, навука. Беларускамоўнімі называмі вуліц населеных пунктаў краіны не прадухіліць так рэальны на сёння страты ёт тытульным народам сваёй этнакультурнай самабытнасці.

Усё гэта прынцыпова важнае для лёсу беларускай мовы і, значыцца, усіх нас, беларусаў, амбінту ў дакладзе. У апошнім толькі штырьшком сказана пра іх матычнае слова ў сферы адукацыі: "Нас не можа не хваляваць стан выучэння роднай мовы і літаратуры ў школах і гімназіях". Ну што ж, як кажуць: "Добра Янку і плотка". Як ніяк, усё ж рыбка. Але чаму б у прыкленасці на з'ездзе шматлікіх майстроў мастацкага слова, набліжаных да высокіх эшалонаў улады асобаў не ўзняць увогуле пытнання пра стан беларускай мовы ў педагогічным працэсе ўсіх тыпаў наўчальных установ? Яна ж там прости на задворку, прычым ужо не першы год. Не ведаю, як хто, а я лічу існую ў нас сістэму адукацыі галоўным віноўнікам этнічнага вымірання беларускага народа. Ніхто не нясе такой вялікай адказнасці за сучасную нацыянальную катасціфікі. Як моцна, праста арганічна заняганаваць ў палітычны рэжым Рэспублікі Беларусь, адукацыя. Нікому, як ёй, так не абавязаны наш народ сваім беларускамоўным аняменнем. Калі за дзесяць гадоў не адбудзеца аніякіх каардынальных перамен у гэтай сферы, сярод будучых пакаленняў сярэдніх спецыяльных і вышэйших наўчальных установ беларускай мовай будуць валодаць толькі тыя, хто скончыў адпаведны ўзроўнені філалагічных факультэтаў. Поўнасцю спыніцца прыток свежых беларускамоўных сіл у пісьменніцкія шэрагі, і кірауніцтва СПБ на вялікую радасць палітыкі, ідэолагаў вымушана будзе пераўтварыць яго ў Саюз рускіх пісьменнікаў Беларусі (СПБ). А нічога сабе гучыць абрэвітура. Дык мо не пашкадуем сіл дзеля яе прыходу ў

танных па цане "Бярозкі" і "Раніцы" не адважыліся на такі крок. Усе тыя, што ва ўчыненай уладамі расправе над гэтымі дзіцячымі выданнямі бачаць неабходны крок па эканоміі дзяржаўных сродкаў, моцна памыляюцца. У год на гэтыя мэты ідзе іх намнога менш, чым на пабудову аднаго толькі ганка для лядовага палаца. Рэпрэсіўныя заходы да "Бярозкі" і "Раніцы" выкліканы проста нежаданнем дзяржаўнага чыноўніцтва. Ва ўнісон дакладу М. Чаргінца складзена "Рэзалюцыя II з'езду грамадскага аўянення "Саюз пісьменнікаў Беларусі"". У якасці яго надзённых задач называюцца: "канструктыўныя дыялог з уладнімі структурамі"; "Саюз пісьменнікаў Беларусі і надалей будзе ... сродкамі літаратуры (чытай: у найбольшай ступені рускамоўнай. - Л.Л.) адстойваць пашырэнне сферы ўжывання беларускай мовы як мовы тытульнага народа". Дай жа, божа, чутае бачыць. Але, як мне вядома, СПБ паміж сваімі першым і другім з'ездамі нічога варта гэта не зрабіў сродкамі літаратуры для падняцца ролі беларускай мовы ў адукацыі, культуры і іншых этнаўтарыальных сферах. Не выключаю, што можа якія-небудзь заходы у гэтым кірунку і рабіць сярод іншых сферы ўжывання беларускай мовы як з самага ранняга дзяяцінства". Ужо не адзін дзясятак гадоў такім чынамі не мае абалоўнай бальшыні беларускіх дзяцей, таму сярод іх так мала тых, якія, стаўшы дарослымі, дасканала валодаюць, любіць ужо далёка не матычнае для іх слова. Шырока распаўсюджаны з ласкі дзяржаўава і сярод яе маладых пакаленняў ніглізм да беларускай мовы - гэта мо адзін з самых страшных кампанентаў сучаснай нацыянальнай катастрофы. Каб хутчэй наблізіць яе да канцавога рубяжа, улады свядома пайшлі на скарачэнне рэальных носібітаў беларускай мовы сярод дзяцей, не падтымаўшы іх перыядычных выданняў.

Павінен сказаць, што многія народы зусім інакш глядзялі на пачатковую адукацыю і за савецкім часам. З асабістага досведу мне вядома, што, да прыкладу, дагестанцы ці таджыкі, жывучы адукацыя на тэррыторыі Азербайджанскай і Узбекскай ССР усяляк імкнуліся (і дамагаліся такога) навучаць сваіх дзяцей да пятага класа на роднай мове, а затым ужо пасыпалі іх у нацыянальныя школы тытульных народаў нізводзяць у пісьменніцкія шэрагі, і кірауніцтва СПБ на вялікую радасць палітыкі, ідэолагаў вымушана будзе пераўтварыць яго ў Саюз рускіх пісьменнікаў Беларусі (СПБ). Прыкладам якіх аказаўшы падтымка з рэ

Нам не трэба шкадаваць сілъ дзеля разгортвання адпаведнага самым высокім стандартам цывілізованага свету шырокага нацыянальна-патрыятычнага руху за беларускамоўную пачатковую школу. Сёння нічога большага за яе мы не зможам вырваць з магутных жалезных рук наших уладаў - галоўных праваднікоў русіфікаторскай палітыкі, якая захапіла ў палон амаль усіх беларусаў, зрабіўшы многіх з іх актыўнымі носьбітамі рускага ладу жыцця. Да ведама такіх людзей трэба давесці, што з пераходам да беларускамоўной пачатковай адукцыі не адбудзеца пойнага адрыву дзяцей ад так моцна, так глыбока ўрослага ў спустошаны чужацкімі ўплывамі беларускі нацыянальны арганізм рускага культурна-моўнага пачатку, што такі фармат адукцыі толькі дапаможа дзецям адчуць прыгажосць і ласку іх прыроднай роднай мовы, застасца на ўсё жыццё, калі не актыўным, дык хоць пасіўным носьбітам яе. Тады дзеці не толькі, вучачыся ў школе, але і з выхадам у самастойнае жыццё сваю нацыянальнасць будуть звязаць не з геаграфічным фактарам (край называецца беларускім) ці палітычным (называе краіны Рэспубліка Беларусь), а з этанакультурным (валодаю беларускай мовай, жыву не ў адрыве ад беларускай культуры). Што датычыцца ўжынага, беспадстаўнага страху праз беларускамоўную пачатковую школу адварваць дзяцей ад запанаванай у нашым доме рускай культурна-моўнай спадчыны, то на гэта не хопіць пораху ў такім звінне адукцыі. Дзеці спрэс (у сям'і, грамадскіх месцах, ва установах культуры і г. д.) будуть чуць толькі русскую мову, бо афіцыйная ўлады не збраюцца хоць збольшага абмежаваць яе сацыяльныя функцыі з тым, каб дзела захавання беларускай мовы ўскласці іх на апошнюю. Гэтага не адваяваліся патрабаваць нават і тыя, хто ўдзельнічаў у разгляданым мною форуме. Прынятая на ім Рэзоляцыя заканчваецца такім ўра-патрыятычнымі, а яшчэ горш, калі шчырымі, словамі: "І з'езд Саюза пісьменнікаў Беларусі, засведчыў, што наши пісьменнікі падтрымліваюць палітыку, якую праводзіць Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Рыгоравіч Лукашэнка (я так разумею, што падтрымліваюць палітыку кіраўніка краіны і ў моўнай сферы. - Л.Л.), накіраваную на ўмацаванне незалежнасці (трэба, відаць, думаць праз стварэнне супольна з Расіяй адзінай саюзной дзяржавы. - Л.Л.) і самабытнасці нашай краіны" (падкрэслена мною. - Л.Л.). Ну і ну, дарагі майстры мастацкага слова! Няўжо вы самабытнасць нашай краіны бачыце ў тым, што ў ёй беларуская мова амаль цалкам выцеснена са сферы адукцыі, у сотні разоў уступае рускай на прафесійных вербалльных дзяялінках культуры, што на ёй (мове) не абслугоўваецца палітычнае і эканамічнае жыццё, а

Янка ... з Краснага Сяла

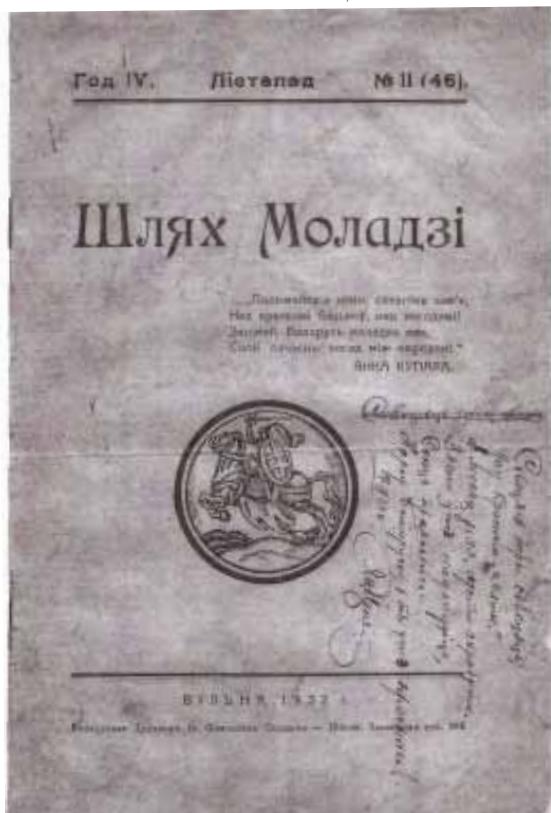
Многія єўропейскія даследчыкі заўважылі выключныя і адметныя якасці беларускай мовы. Яна адна з наймілагучнейшых, наймузыкальнейшых моваў свету. Адна з наistaражытнейшых... На нашай мове, ужо на пабытовым узроўні, можна складаць вершы - так многа ў ёй слоў-рыфмаў.

Англійскі святар Надсан амаль усё сваё жыццё прысвяціў даследванню беларускай мовы. А другі англійскі даследчык і перакладчык - Вера Рыч да канца сваіх дзён (а памерла яна ў мінульм годзе) перакладала беларускіх паэтаў на англійскую мову. Беларусія песні, казкі - фальклор...

У майдане калекцыі ёсьць часопіс "Шлях моладзі", які выдаваўся з 1929 года ў Заходній Беларусі. Яго ў 30-я гады выпісвалася і сям'я Целяшаў, па мянушы "Дзякі" з Краснага Сяла. З'ява, скажу вам, зусім не выключная для беларускай вёскі. Адметнасць у іншым.

Адразу на вокладцы, ніжэй эпіграфа - верша Янкі Купалы: "... Падымайся з нізін, сакаліна сям'я,
Над крыжамі бацькоў, над нягодамі!
Занімай Беларусь, младая мая,
Свой пачэсны пасад між народаў!", напісаны:

"Свяециць зоркі, съсециць
Над Красным Сялом,
А месяц зьяя чусто* сярабром.
Вясна ўжэс находитціць.
Сонца праясьнісі.
Народ Беларускі, і ты ўжэс праснісі!..
7.III.33 г.
Ян Целеш".

Ну, скажыце, чым не Янка Купала?

Багатая на таленты беларуская зямля...

І гэта не выключная з'ява нават для Краснага Сяла. Другі самародак - Уладзімір Целеш (па мянушы "Эхнік") таксама на поўніцу выкарыстоўваў сакавіты краснасельскі гумар. Мяркуйце самі:

"Неяк мы на Багача**

Плі гарэлку ў "Буздача***".

Будзем піць і на Пакровы,

Калі "Буздачыха"

Пажане пасвіць каровы".

(На Пакровы звычайна ўжо ляжаў снег.)

А ў вашай вёсцы ёсьць свае "Янкі Купалы"?

Міхась Верасіла.

* Тут адбілася польская "базавая" адкукацыя, - замест беларускай літары "ы" - напісана польская "у". А беларус усяроўна імкнуўся пісаць на сваёй мове.

** Багач і Пакровы - старажытныя беларускія асэннія сельскагаспадарчыя святы.

*** "Буздач" - мянушка аднаго з вяскоўцаў.

Заснавальнік:

ТБМ імя Францішка Скарыны.

Пасведчанне аб реєстрацыі № 908 ад 18 снежня 2009 г. выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Адрас рэдакцыі:

231293, Лідскі р-н, в. Даліна.

Адрас для паштовых адпраўленняў:

231282, г. Ліда-2, п/с 7.

E-mail: naszaslowa@tut.by

Мастацтва павінна адстойваць нацыянальныя інтарэсы

Мастак Генадзь Драздóў ачольвае суполку "Пагоня" Беларускага саюза мастакоў. Генадзь Драздóў нарадзіўся 11 сакавіка 1959 г. у в. Паддуб'е Гомельскай вобл., Рагачоўскага р-на. З 1983 па 1989 год ён вучыўся у Беларускай акадэміі мастацтваў на аддзяленні станковай графікі. Мастак працуе ў галіне графікі, жывапісу, керамікі. Мы пагутарылі са спадаром Генадзем пасля яго вяртання з Дзён беларускай культуры ва Уроцлаве, на выставе "Паралельная размова" у Менскай бібліятэцы імя Пушкіна.

- Дні незалежнай беларускай культуры ладзіліся другі год запар, і мы ўдзельнічыў іх арганізатарам. На іх запрашаліся мастакі суполкі "Пагоня". З мастакоў у іх прымалі ўдзел Аляксей Марачкін, Канстантына Сумарава і я. Адбылася выставка, палякі і беларусы горача прымалі Віктара Шалкевіча, Лявона Вольскага і гурт "Рэха".

Мэтай было прапагандаваць беларускіе мастацтва за межамі Беларусі. У тых ж дні ва Уроцлаве ладзілася палітычныя канферэнцыі з удзелам А. Мілінкевіча, дзе абмяркоўвалася палітычная і эканамічна сітуацыя, цэлы комплекс праблем, якія ёсьць у нас у краіне, і культурніцкія пытанні.

- Як Вы ацэньваеце цікавасць да мастацтва ў Польшчы?

- Глабальная праблема сёння ў тым, што цікаваць да выяўленчага мастацтва падае.

У свеце зачыняеца шмат галерэй - і ў Амерыцы, і ў Маскве.

Падае ўзровень культуры ў грамадстве, змяняюца каштоўнасці, зняжаеца інтарэс да выяўленчага мастацтва як да формы культуры. Ва Уроцлаве ёсьць некалькі маленъкіх галерэй, арт-рынак слабы. Мастакі арыентуюцца на суседнюю Нямеччыну.

- З нядынайага часу Вы ўзначалілі суполку "Пагоня". Ці ёсьць у Вас пэўная праграма дзеяніасці?

- Мы абапіраемся на нацыянальную царкву, мову, гісторыю, літаратуру.

Лепшыя мастакі суполкі: Мікола Купава, Аляксей Марачкін, Георгій Скрыпнічанка, Алеся Пушкін грунтуючы зарэкамендавалі сябе як асобы ў беларускім мастацтве, свядома стаяць на пазіцыях нацыянальных каштоўнасцяў у выяўленчым мастацтве. Кожныя тро гады ў нас адбываюцца перавыбары старшыні суполкі.

- Як Вы сабе адчуваеце пасля інцыдэнту ў Смаргоні?

- Чатыры мастакі напі-

тэндэнцыі.

Ідзе вынішчэнне 2000-гадовай школы, якая вякамі наўпрацаўала фундаментальная эстэтычныя прынцыпы, і адмалуляцца ад базы акадэмічнага мастацтва вельмі небяспечна.

Калі разглядаць гэтыя тэндэнцыі з пазіцыі хрысціянскай, паўстае пытанне: А што б хацеў бачыць Бог? Што творыць мастак? Сілы зла стараюца зрабіць дамінанту на актуальным мастацтве, каб

калектыўная выставка ў бібліятэцы?

- У ёй удзельнічаюць Марта Шматава, Георгій Швайба, Малышаў і іншыя. Мастакі прадстаўляюць розныя творчыя і пластычныя кірункі. Не думаю, што мы зброяміся яшчэ калі-небудзь разам, але на дадзенай выставе ў нас ёсьць стылістычныя блізкасці. Паколькі статус мастака ў грамадстве падае, мы вырашылі хоць нейкім чынам зацікаўіць глядача, прынягнушь увагу да выяўленчага мастацтва.

- Як Вы ставіцесь да такой формы выставаў як праект "Забор" чатырох творцаў?

- "Забор" - нармальная форма пропаганды мастацтва. Але, як і площа Якуба Коласа

выяўленчыя мастакі, які думае пра то, што адбываеца ў грамадстве, адказнага за жыццё, які мае досвед, якіе ў свет становячыя. Глыбокае мастацтва, якое разважае, хочуць падмініць чыста забадайльным. Такія тэндэнцыі бачны ў нас і ў свеце.

Беларускі саюз мастакоў не мае выхадаў на каналы беларускага тэлебачання. Сёння гэта неабходна, каб інформаваць грамадства пра падзеі ў мастацкім жыцці. У СМІ не надаецца належнай увагі нацыянальным выставам, асабліва той, якія прысвечаны 130-годдзю класікаў - Я. Коласа і Я. Купалы.

- Чым адметная Ваша

Э. Дзвінская.

На здымках:

1. Генадзь Драздóў і яго праца з нізкі "Беларуское барока"

2. Праца Георгія Швайбы на выставе "Паралельная размова"

3. Карціна Марты Шматавай "Натхненне"

Фота аўтара.

Аўтары цалкам адказныя за падбор і дакладнасць прыведзенай інфармацыі

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні.

231300, г. Ліда, вул. Ленінская, 23.

Газета падпісана да друку 22.10.2012 г. у 10.00. Замова № 1776.

Аб'ём 2 друкаваныя аркушы. Наклад 2000 асобнікаў.

Падпісны індэкс: 63865.

Кошт падпіскі: 1 мес.- 3850 руб., 3 мес.- 11550 руб.

Кошт у розницу: па дамоўленасці.

Рэдактар Станіслаў Вацлававіч Суднік

Рэдакцыйная камітэт:

Алена Анісім, Юрась Бабіч, Марыя Баравік, Вінцук Вячорка, Юрась Каласоўскі, Юля Карчагіна, Леакадзія Мілаш, Максім Новік, Язэп Палубіцкі, Аляксей Пяткевіч, Уладзімір Содаль, Станіслав Суднік, Павел Сцяцко, Алег Трусаў.

<http://nashaslova.mns.by/> <http://pawet.net/>

<http://kamunikat.org/> <http://tbm-mova.by/>